

přivést legie s čistým a bezúhonným štítem. Bylo skutečně problémem dokázat to se zachováním přísné neutrality, předepsané čs. vládou, a ne-tangovat příliš hrubě křižující se zájmy okolí. Mimovolně musí si každý při těchto úvahách všimnout dnešních problémů diplomatických, které řeší sbory diplomatů všech interesovaných států.

Na Sibiři řešil tyto problémy Janin sám. Dostával všeobecné, často nereálné směrnice, a ty musil interpretovat na denní potřebu, vtělit v konkrétní rozkazy a činy. Nebylo téměř dne, aby nepřišlo nějaké překvapení novými problémy a novými situacemi. Janinovi taková překvapení byla takřka každodenním chlebičkem. Byl jim již zvyklý. A nebyly to problémy přirozeně vyplývající, vynucené okolnostmi. Tam na Sibiři byl neustálý vír nejrůznější zabarvených zájmů, úskočnost, asijská mentalita a všeobecně řečeno — prostředí zlé vůle. Pochybuji, že by se jiný diplomat z povolání dostal z tohoto prostředí bez závad. Jediné Janin dovedl vždy téhle asijské čelit. Nutno stále si při těchto úvahách uvědomovat, že ze směrnic docházejících z Evropy vždy téměř tři čtvrtiny ztratily na konkrétnosti a hodnotě, jakmile se dostaly na asijskou půdu. Jak vidět, zde v jedné osobě pomáhal diplomat vojákovi a voják proměňoval diplomatické problémy ve skutky. Snad je to názorný příklad anebo doklad o nutnosti, prohlášené kdysi i dr. Benešem, nynějším prezidentem republiky, že důstojník má rozumět politickým otázkám.

Uvažme nyní, že všechny tyto své vynikající vlastnosti dal gen. Janin do služeb našeho národa, v němž viděl nejlepššího a nejvěrnějšího přítele Francie. Jeho reminiscence z roku 1871, kdy český sněm jediný pozvedl v Evropě svůj hlas pro Francii, jeho láska k Slovanstvu a čs. národu, zvláště jeho úcta k postavě českého válečníka Jana Žižky, kterého tak často ve svých Pamětech cituje, ho učinila největším přítelem našeho národa, přítelem, jenž se osvědčil v dobách krušných. A přece se stal Janin dokladem pravidla, že vděčnost nebývá vždy odměnou dobrých činů a dobrého přátelství. Sám ve svých Pamětech píše o tom s trpkostí, ale tak, že je zřejmo, že se jeho láska k čs. národu nezmenšila a nikdy nezahyne. Letošní rok dokázal, že ani československý národ nezapomene nikdy na svého velkého přítele a v pravém smyslu slova bratra v bojích.

Plk. gšt. František F a b i a n, bývalý pobočník generála Janina.

Plukovník pěch. Frant. Tr u t n o v s k ý:

Branná nauka a její rozdělení.

(Definice politiky, strategie, taktiky a techniky.)

Kapitola I.

Význam a poslání branné nauky.

Branná nauka se zabývá učením o přípravě všech sil státních k obraně země v době míru a jich užitím v době války, kdy státní organismus rozvíjí vrcholnou činnost, aby uhájil své nejvyšší kulturní a hospodářské statky a často své bytí vůbec. Pro toto vysoké poslání a svůj význam pro osud státu stala se nauka o válce

jako násilném prostředku k obraně země nezbytnou součástí státovédy téměř u všech starších států a pěstuje se v nich odedávna, zvláště po světové válce, právě tak, jako ostatní vědy (Anglie, Francie), ano někde se (v Německu, Itálii) staví do popředí věd ostatních a je státními představiteli všemožně podporována a všestranně využívána.

U nás se dosud nevytvořila, ani nepěstovala nauka, jež by se synteticky a soustavně zabývala obranou státu všeobecně a našeho státu zvláště, jež by nám podala celkový obraz této státní činnosti, shrnula zásady, jimiž se řídí a metody, jichž se užívá v jejím praktickém provádění, a zvláště objasnila a zdůraznila činnost a význam spolupráce i vzájemné podpory všech oborů státních a budila porozumění a nadšení pro branné otázky v celém národě.

Příčinou tohoto kulturního a státnického opoždění bylo především úplné politické uspokojení našich národních ideálů, po němž vypětí všenárodní činnosti v době národního ujařmení značně ochablo. Splnil se i u nás výrok Homerův: „Člověk pozbývá polovinu na činnosti, jakmile otroctví pominulo.“ Pak to bylo vědomí politické bezpečnosti, založené zvláště na neomezené víře ve Společnost národů, jež zavrhlá útočnou válku jako prostředek politiky (Kelloggův pakt) a různými opatřeními usilovala i v budoucnosti ji zamezit. Také záplava všelichých smluv, zejména o neútočení, pocit bezpečnosti značně posilovala. To způsobilo, že se zvláštní opatření na obranu státu pokládala skoro za zbytečná, armáda byla považována za přežitek, za jakési luxusní státní zařízení a čekalo se jen na příležitost, aby mohla být co nejvíc zeslabena. Vážnou příčinou nechuti k vojsku byl též rozkvět materialismu, nezřízená poválečná touha po blahobytu a požitkářství, nechuť k obětem a zvláště velký odpor k válce, vzniklý přirozenou reakcí po velkém válečném utrpení; u nás se k tomu přidal pak ještě negativní poměr k obraně státu vůbec, zděděný z dřívější doby. Tyto vnitřní sociální zjevy podlamovaly branné přípravy státní. Málokdo se odvažoval s potřebným důrazem je vymáhat, takže se i základní zajišťovací branná opatření prováděla často pomalu a polovičatě. Služební doba se stále zkracovala, zavedení branné výchovy se potkalo u většiny veřejnosti s odporem a odkládalo se. Konečně neposlední příčinou bylo hlásání různých falešných doktrin, jako vrozené nám mesiášství, internacionismus, utopistický pacifismus a poraženectví, jež se vyvojily jako houby po dešti a začaly prohlašovat morální neoprávněnost obrany, její beznadějnost a svými zdánlivě nezvratnými důvody otravovaly a podlamovaly vůli národa k obraně státu a jeho důvěru v opatření odpovědných představitelů státních.

V této době poválečného blouznění málo bylo těch, kteří se odvažovali propagovat myšlenky brannosti s opravdovou vážností, a ještě méně těch, kteří přemýšleli o životních problémech státní obrany, pomáhali je řešit a poučením přesvědčovat ostatní. Neměli jsme ve vlastních řadách dosti mužů, kteří by se vyznali v těchto celostátních otázkách a měli nějaké zkušenosti z praktického provádění, někdy ani nebylo upřímné snahy do nich vniknout. Většina pracovala jen v svém oboru a nechtěla nic slyšet o obraně státu, ano mnozí se po světové válce chlubili ignoranstvím v branných otázkách. Všechno se svalovalo na bedra odstrčené a zanedbávané armády, která byla

postavena a udržována na výši doby jen velkým úsilím francouzského velení, ale sama na řešení celostátních otázek branných ještě nestačila a nemohla na ně stačit. Tyto otázky se ostatně vymykaly z její kompetence a pravomoci. Její varovné hlasy a skromné požadavky často nebyly zvýšeny nebo byly odbyty jen sliby.

Celkem lze říci, že jsme po obnovení vlastního státu pro otázky dne dosti zapomínali na hlavní věci, t. j. na zajištění svého státu, že jsme neměli dosti porozumění, znalosti a zkušenosti pro jeho účelné, plánovité a úplné provádění, ač jsme z historie a zejména z příkladu Francie mohli vědět, že kdo chce mít svůj samostatný stát, musí mít vůli bránit jej, učinit všechna opatření, byť i nákladná, aby jej s úspěchem mohl bránit, a pak přemýšlet a vědět, jak by jej hájil, t. j. mít svou vlastní nauku o obraně státu a pečovat o její rozšíření aspoň mezi vzdělanými vrstvami lidu, neboť její znalost patří již dávno v demokratických státech k všeobecnému vzdělání svobodného občana. Jeť v dnešní době, kdy válku vede celý národ, nezbytnou podmínkou k zajištění účinné spolupráce všech sil státních.

Ale jako vždy v dobách minulých, tak i v dnešní těžké době se náš národ včas vzpamatoval. Když si uvědomil význam nabyté svobody a výhody demokratického zřízení, velikost nebezpečí, jež mu hrozí, a poznal marnost úsilí Svazu národů i křehkost diplomatických smluv, nepodložených státními zájmy, když se osvobodil ze zajetí mrzkého materialismu a začal se opět dávat po příkladu svých předků do služeb ideálů, když přestal věřit v životnost pošetilých teorií neodpovědných fantastů a nabyl opět svého praktického smyslu pro realnost a skutečnost, počíná plně chápat nezbytnost a životní význam branných opatření státních, je ochoten přinést potřebné oběti a hlásí se všude k spolupráci. Jen málo zaslavných sní ještě dnes o světovém bratrství a neuznává nutnost zdatné mocenské síly státní; jen zbabělci, skrývající nedostatek mužnosti za různé doktriny nebo skrytí nepřátelé zůstávají v ústraní.

Tento živelný zájem všech vrstev národa o obranu našeho státu, vzniklý v nedávné době z pocitu nebezpečí, jež hrozí jeho národní existenci, nikoli však z pohnutek výbojných, byl slibně a s velkým úspěchem rozšířen slavnostními dny brannosti, pořádanými téměř na celém území státním. Avšak tato krásná mobilisace morálních sil národa, jež je základem podmínkou k další práci, nestačí. Musí být na poli brannosti upevněna a prohloubena soustavnou prací kulturní a zvláště doprovázena včasným prováděním spolehlivých opatření na obranu státu.

Jestliže propagační činnost brannosti usiluje spíše o probuzení zájmu širokých občanských vrstev o obranu státu, kulturní činnost na poli brannosti si klade nejprve za úkol přesvědčit národ o nezbytnosti a účelnosti opatření na obranu státu, prohloubit v něm pocit odpovědnosti, jenž ho vede k zvýšené činnosti a bezpečně ho chrání proti rozvrtné propagandě, budít v něm smysl pro čest, povinnost a obětovnost a bojovat proti zbabělosti a kořistnictví. Pak si klade za úkol seznámiti všechny vzdělané vrstvy národa se základními otázkami státní obrany, aby jejich odpovědní zástupci ji mohli účelně řídit a celý národ se mohl užitečně účastnit jejího provádění. Zejména se stará, aby každý měl v branných otázkách náležité porozumění pro zájem celku, dovedl pochopit i posoudit činnost ostatních a měl smysl pro jejich

možnosti. Toto všestranné a jednotné vědění branné usnadňuje a zajišťuje spolupráci všech sil státních a umožňuje dosíci rychlých a velkých výsledků za nejmenších obětí. Jeho nedostatek se pocítil u všech států za světové války a u nás v době popřevratové zvláště.

Proto je třeba, podobně jako je tomu zejména v Anglii a Německu, vybudovat nauku o obraně státu, postavit ji na úroveň ostatních věd a bojovat za její rozšíření v náležité míře ve všech vrstvách národa. Avšak tato obsáhlá část státovědy zasahuje ovšem v dnešní době národních a koaličních válek do všech oborů státní činnosti. Proto nemůže být zpracována jen vojenskými odborníky. Vyžaduje spolupráce všech vědeckých pracovníků národních, kteří chtějí své znalosti dát do služeb národní obrany a uvést je v harmonický soulad, odpovídající požadavkům moderní branné přípravy a vedení války. Také její rozšíření vyžaduje součinnosti četných kulturních pracovníků, účinné podpory odpovědných orgánů státních a samosprávných a dostatečného porozumění všech složek národa.

V dobách absolutistického a feudálního zřízení se staral o obranné otázky monarcha se šlechtou, národ neměl do nich co mluvit, a protože se války vedly jen ozbrojenými silami, nemusily se jiné obory státní přípravou země k válce zabývat. Ve státě republikánském a demokratickém musí tyto úkoly vzít na sebe vláda, zvolená ze zástupců lidu, kteří mají rozhodující vliv na branné přípravy, a protože se národní válka vede všemi silami státními, musí se brannou politikou zabývat nejen ministerstvo národní obrany, ale i všechna ostatní ministerstva. Není možné, aby podle starého zvyku a z nedostatku branně politického vzdělání byla příprava státních sil k obraně země a jich užití za války v dnešní době ponechána v míru jen na starosti ministerstvu národní obrany a za války vrchnímu veliteli ozbrojených sil; tak tomu bylo na př. v Německu, kde to bylo jednou z vážných příčin porážky, neboť vojenský velitel na to nemohl sám stačit. Nesmí dnes být politika, který by jako Bethmann Hollweg s uspokojením prohlásil, že v boji o existenci národa nemohl posoudit návrhy svých odborníků vojenských, protože k tomu neměl potřebného vzdělání, který by pustil hlavní otěže z rukou, protože „Mars chtěl pořád velet“, a v ústraní čekal, až mu vytvoří situaci vhodnou k uzavření míru. V dnešní době každý stát potřebuje takového Carnota, Bismarcka, Gambettu, Clemenceaua, který by dovedl mobilisovat celý národ, dát jeho vůdcům řídící směrnice a morální podporu, pochopit a věcně posoudit jejich odborné návrhy, uvést je v soulad a nikdy si nedal konečné rozhodnutí vyrvat ze svých odpovědných rukou. Dnešní doba vyžaduje branně vzdělaných mužů v čele všech oborů státní správy, kteří by měli kromě svých znalostí odborných jednotný a osvícenský názor na vedení moderní války a z něho si dovedli vyvodit všechny důsledky pro brannou politiku země, měli odvahu ji soustavně provádět a uměli připravit plány na jich užití v době nebezpečí. Takové muže mělo v minulém století zvláště Německo v osobách Scharnhorsta, Gneisenaua, Roona a má je dnes zvláště Francie v osobě Paula Boncoura, Pierra Cota, Fabryho a jiných, kteří byli kmotry moderních branných zákonů. Malý stát, který se stane dnes za války velkým vojenským táborem, nesnese, aby se brannými přípravami zabývali jen vojáci a ostatní zůstávali v nevědomosti a nečinnosti. Všichni v něm musí pracovat o obraně státu, sami si umět poradit

a svou činnost harmonicky vklínit do celkové činnosti státní. K tomu ovšem je třeba mít kromě vlastního odborného vzdělání ještě všeobecné vzdělání branné, vzájemné pochopení a porozumění, jež se jistě dostaví, když se politikové budou vážně zajímat o otázky odborné a odborníci, zejména vojenští, o otázky politické a hospodářské. Pak nastane onen ideál spolupráce, která vládla mezi státníkem Bismarckem, ministrem Roonem a vojevůdcem Moltkem při velkém díle sjednocení dnešního Německa, která tolik scházela za světové války a již se dnes věnuje tak velké pozornost ve všech kulturních státech, zvláště v Anglii.

Tato harmonická činnost odpovědných představitelů státních musí být v parlamentním státě v míru i za války oplodněna, podporována a kontrolována osvětlenou spoluprací zástupců lidu, kteří se musí všichni, nejen t. zv. vojenští znalci, zabývat upřímně brannými otázkami a posuzovat je především s hlediska celostátního u vědomí své velké odpovědnosti k národu, o jehož blaho a bezpečnost se mají starat. Zajímavé je, že si Bismarck chtěl r. 1887 zákonem zajistit větší zájem a odpovědnou spolupráci poslanců v otázkách branné přípravy tím, že poslanci, kteří svým hlasováním nebo sabotáží zeslabovali nebo znemožňovali nutná opatření branná, měli být voláni k odpovídání.

Žádný ministr se neobejde při rozsáhlosti svého oboru bez pracovního kabinetu (štábu) a přednostů různých odborů, kteří zpracovávají odborné návrhy a nařízení a v své kompetenci sami řídí odbornou činnost svých podřízených úřadů a velitelství. Jejich vysoké mravní vlastnosti a intelektuální schopnosti, zejména pak jejich odborné vědomosti a smysl pro spolupráci o obraně země, mají rozhodující vliv na branné přípravy v míru a na úspěchy ve válce. Jejich nepřipravenost, nečinnost, těžkopádnost, nevědomost k ostatním oborům státním byla většinou zaviněna velkým partikularismem resortním a nedostatečným porozuměním pro společné zájmy obrany státu. Natropila velké škody za světové války. Často se stalo, že když měla být provedena opatření nebo akce, jejichž účinek závisel zvláště na včasnosti, začali se hádat o kompetenci, a místo aby se podpořovali, činili si všemožné překážky. Tomu čelí dnes světové velmoci, jako Anglie, společnou výchovou a praktickými zkušenými v různých úřadech a zařízeních státních těch, kteří jsou určeni spravovat vysoké úřady státní. Malá materiální síla mocenská, ale vysoká úroveň malého národa nesnese průměrných mužů na důležitých místech státních. Vyžaduje a dovoluje, aby byla obsazována jen soutěží. K ní by měli být připuštěni jen ti, kdo se vyznačují velkými kvalitami mravními, a povolání jen ti, kdo při habilitační práci ze svého oboru a zkouškami z ostatních oborů, zejména z nauky o obraně státu, dosáhli nejlepších výsledků. Maršál Joffre musil po bitvě na Marňe sesadit 40 neschopných, většinou politických generálů a ve správě státní v Německu tomu bylo podobně. Osud národa byl jim přednější než kariéra jednotlivců.

Velký vliv na přípravu národa k obraně země mají vzdělané vrstvy národa ze všech oborů státního života a v jakémkoli postavení, a to jednak jako tvůrčí a vedoucí element v provádění branné politiky, jednak jako misionáři brannosti lidu. Jejich významná činnost byla již mnoha státníky a vojevůdci uznána a nabývá při nebyvalém rozvoji dnešního válečnictví na poli technickém a hospodářském stále větší důležitosti.

Nejprve jsou to všichni pracovníci kulturní, kteří pracují o povznesení celkové úrovně národa po stránce mravní, tělesné a duševní. Jejich činnost musí být náležitě usměrněna politickým vzděláním branným, aby ji sami mohli účelně řídit a prakticky provádět. Po této stránce třeba ještě mnoho vykonat, chceme-li dosíci příznivých výsledků, a zejména bude nutné využít práce států starších a zkušenějších.

Pak jsou to příslušníci armády, jako hlavní síly státní, kteří jednak provádějí speciální výcvik branný a sami se neustále v svém evolučním oboru vzdělávají, aby nejen mohli s úspěchem zastávat místa podle svých hodností, ale vyznali se dobře v prostředí, v němž se rozvíjí jejich osobní činnost velitelská ve službě a kulturní v národě. V té věci by bylo žádoucí, aby každý důstojník ve vojenské akademii poznal dobře celou nauku o obraně státu a její vojenskou část zvláště, podobně jako je tomu v jiných oborech, aby se mohl v další službě sám účelně historicky a technicky delší dobu vzdělávat a nejpozději kolem 40 let theoreticky se začal cvičit ve velení nejvyšším jednotkám ozbrojených sil. Tohoto širšího počátečního vzdělání je dnes důstojníku třeba také proto, aby mohl být za své služby úspěšným propagátorem všech oborů státní obrany v národě, mohl práci svých civilních spolupracovníků správně usměrnit a účinně je podporovat. Tato veřejná kulturní práce důstojníků v dnešní době „ozbrojeného národa“ má nebyvalý význam a měl by se jí každý činně účastnit. Ovšem to předpokládá širší vzdělání, než je dnes. Říká se, že nauka o obraně státu není šlechtická, s níž se mohou zasnout jen generálové, ale každý důstojník. A proto nutno ji studovat od počátku kariéry. Nelze se teprve učit psát písmena, když máme spolu pracovat o slovníku.

Jako důstojník se musí dnes zajímat o politiku, techniku a národohospodářství, tak i všichni civilní pracovníci vědečtí z těchto oborů a jejich praktikové musí v potřebné míře rozumět otázkám branným, mít náležitou představu o četných potřebách a požadavcích dnešní obrany, aby jim mohli vhodně přizpůsobit svou činnost a účinně spolu pracovat o jejich uskutečnění. Tato spolupráce má dnes pro obranu země význam dalekosáhlý. Technika války jde dnes milovými kroky vpřed a význam hospodářských otázek pro obranu země byl dnes plně pochopen. Ignorování a pštroší politika k válce nemůže se dnes nikde ve vědeckých kruzích dále provádět. Všechny duševní síly státní musí být dány do služeb národní obrany v zájmu plodné spolupráce. Všechny síly vojenské a vědecké musí pracovat ve vzájemném souladu a podpoře. Jen za této spolupráce, v níž nám může být vzorem Německo a Itálie, můžeme dosíci náležitého stupně dokonalosti v branných přípravách.

Konečně každý občan svobodného státu má být náležitě zpraven o velkých aktuálních otázkách, jež souvisí s obranou státu; vždyť má k ní svaté povinnosti, musí ji sám provádět a platit na ni. A náš člověk chce spíše chápat než důvěřovat. Správným poučením zabráníme neplodným kritikám a získáme jeho zájem a přízeň. Probudíme-li v lidu branné porozumění, zvětší se tím branná síla státu a zejména armády, která by se jinak, byť i silná, podobala obru s hliněnými nohama, kdyby celý národ k branným otázkám zůstal lhostejný. Ano dnes, kdy veřejné mínění má tak velký vliv na vývoj událostí, mohlo by se státi, že by národ, nechápající skutečný stav věcí, mohl způsobit úplný rozvrat v jejích řadách. Proto je nutné šířit branně politické pocho-

pení všude a všemi prostředky; nejprve v obecných školách, pak ve spolcích a zvláště na středních a vysokých školách, kde by každý měl být povinen zúčastnit se přednášek z obrany státu a praktických cvičení, jak je tomu v jiných státech (Francie, Německo).

Dělitka.

Každá lidská činnost se vyznačuje určitými vnějšími znaky, jimiž se liší od jiné činnosti. Ty jsou pak kritériem (dělčkem) pro jejich třídění, definování a řazení. Jsou to: druh činnosti, její význam v celku, účel (nebo předmět), její rozpětí v prostoru a času, velikost a druh prostředků nebo druh metod, jichž se užívá, kdo ji provádí, jeho stupeň samostatnosti a odpovědnosti a konečně způsoby jejího provádění. Jestliže je některá činnost složitá, t. j. skládá se z několika různých druhů činností, vlastností (předmětu), je nutno ji definovat podle činnosti (znaku) největší části prostředků nebo převládající metody. K pojmenování pak se užije výrazu, který vystihuje hlavní činnost (znak) a její účel.

Třídění a definování různých činností (předmětů) podle druhu a velikosti těchto vnějších znaků je nepřirozenější, neboť zachovává životní harmonii každé činnosti, v níž všechny vnitřní složky spolu souvisí. Uspadňuje pochopení podstaty celé činnosti a určuje úkoly a způsoby provádění, jež z ní vyplývají.

Při tom však je nutno vždy mít na paměti, zda jde o činnost praktickou, jež je hlavní, neb o činnost theoretickou, jež je pomocná a slouží praktické činnosti zvláště tím, že pro ni stanoví řídicí zásady (zákony) a metody, jako výplody lidského rozumu nebo poučky vyvozené ze zkušenosti, a tudíž ji vždy časově předchází a činí velmi užitečnou.

Každá lidská činnost jakéhokoli druhu, účelu a velikosti se vnitřně podle jakosti dělí na činnost kombinací, organizační a prováděcí, jež mají v ní různý význam a vyžadují odlišných vlastností a schopností, ale těsně spolu souvisí a navzájem na sebe působí. Tvoří ucelený, vnitřně uspořádaný a kompaktní celek, který lze nejvýš pro methodický postup práce rozdělit ve velkém na činnost přípravou a prováděcí.

Podle toho, která část činnosti na daném stupni převládá, klasifikujeme ji jako nejvyšší činnost uměleckou, vyšší činnost vědeckou a nižší činnost technickou. Ale pro praktické třídění a definování se nehodí, protože by to bylo umělé trhání praktické činnosti, přičítací se skutečnosti, v níž jakákoli činnost obsahuje vždy ve větší nebo menší míře všechny tři složky činnosti (každý je umělec, vědec a technik) a definování by bylo pro vzájemné pronikání málo výstižné a pro praktickou činnost bez významu.

Charakteristika vnitřních složek činnosti.

Kombinační činnost usiluje o všeobecný rozvrh celé činnosti a stanoví nejvhodnější metody k jejímu provádění. Vyjadřuje se programem anebo plánem pro celou zamýšlenou činnost, který je podkladem, směrnicí veškeré činnosti. Proto je nejdůležitější a musí ostatní části předcházet. Při ní většinou pracujeme s methodicky vyvozenými předpoklady o nejlepším účinku, možnosti provedení a bezpečnosti zdatu. Vyžaduje zvláště široké obrazotvornosti a bohaté vynalézavosti, spojených se smyslem pro skutečnosti, s úsudkem pro zhodnocení mož-

ností a s jistou zkušeností. Pro svou převládající tvůrčí činnost duševní, usilující o samostatné daný a nový cíl (dílo) svým osobitým způsobem, má shodné znaky s uměním, jež se pokládá za nejvyšší činnost duševní.

Organizační činnost v širším smyslu usiluje o vytvoření, shromáždění, učlenění a umístění všech sil anebo prostředků v takovém množství a takovým způsobem, aby mohlo být vytčeného cíle dokonale a co nejehospodárněji dosaženo. Vyjadřuje se organizačním (rozpočtovým) plánem, jehož vypracování závisí nejen na rozsahu a způsobu činnosti kombinační, ale i na velikosti a vlastnosti daných prostředků; bez souladu (rovnováhy), nutnosti potřeb a možnosti úhrady nelze nic uskutečnit. Proto je tato činnost právě tak důležitá jako první, na níž je závislá. Ale při určení potřeb a úhrady, jakož i způsobů jich získání lze počítat s jistou materiální výkonností prostředků ovládanou technickými zákony, a tu třeba dokonale znáti a vzít za podklad. Pak ještě vždy nutno počítat i s předpoklady o výkonnosti lidské ovládané zákony psychologickými, které musí dříve vyvozené závěry přizpůsobit. Organizační činnost vyžaduje tedy především vědění a soustavné, přesné a methodické práce, jež má shodné znaky s vědou, která se pokládá za vyšší činnost duševní, v dnešní době stále důležitější.

Prováděcí činnost vyplývá z obou předcházejících částí, je jejich syntesou a ukončením. Usiluje o postupné uskutečnění zamýšleného programu, který přizpůsobuje skutečné situaci v dané době, a vyjadřuje se postupnými prováděcími rozkazy (nařízeními). Její řízení nebo vedení vyžaduje kromě obou dříve uvedených vlastností zvláště technické zručnosti nebo dovednosti získané praxí a pak pohotovost, rozhodnost a důslednost, jež jsou vlastnosti charakteru. Pro tyto převládající technické a volní znaky se pokládá za nižší činnost duševní, třebaže je na vrcholu a rozhodující částí celé činnosti.

Nauka nebo věda.

Výsledkem nebo výrazem theoretické činnosti lidského ducha jsou různé vědy nebo nauky.

Nauka nebo věda je přehledný, soustavně uspořádaný souhrn přesných poznatků a závěrů (pravd a zásad) o určité věci nebo činnosti, které stvořili velcí myslitelé a společnost nebo které byly získány rozumným bádáním (zjišťováním, úvahou (rozbořením) a volbou (syntesou) za tím účelem, aby rozšířily lidské poznání, usměrnily a usnadnily praktickou činnost.

Compte třídí vědy podle účelu na theoretické, jejichž účelem je poznání, a vědy praktické, jejichž účelem je jednání. Pak theoretické vědy třídí podle pracovní metody na abstraktní, jež odhalují zákony, kterými se řídí různé jevy, za účelem všeobecného poznání světového dění (filosofie) a na konkrétní (positivní), jež při zkoumání zvláštních skutečných (materiálních) jevů v přírodě užívají zákonů vyvozených abstraktními vědami za účelem zvláštních poznání (přírodní vědy), konečně podle druhů sil třídí vědy na theologii, která určité jevy vykládá působením sil nadpřirozených, a na metafysiku, která je vysvětluje s pomocí úvah rozumných.

Souhrnem všech theoretických i praktických věd je sociologie (obecná), jež v nejširším smyslu je vyšší soustava vědní, zabývající se jednotlivými obory sociální činnosti společnosti (státu) s hlediska zvláštního i celkového za tím účelem, aby pochopila smysl a vývoj společnosti v jednotlivostech i celku a stanovila zákony, na nichž závisí bytí společnosti (státu) řádem ovládané.

(Příště dále.)

Major děl. Frant. Ptašinský:

Okupace Ukrajiny rakousko-uherskými vojsky r. 1918.

Cílem německo-rakouské okupace Ukrajiny bylo hlavně využít ji hospodářsky. Proto se snažil generál Ludendorff při vyjednávání v Brestu (započatém 22. listopadu 1917) o samostatný mír s ukrajinskou Centrální radou, což se mu též 9. února 1918 podařilo. Tímto mírem byla Ukrajina vydána do úplné hospodářské závislosti na Německu, takže okupace byla jen důsledkem tohoto stavu.

18. února přerušili Němci jednání s bolševickou vládou, aby mohli provést část svého strategického plánu, který by jim zaručoval výhodné postavení při eventuálním ustanovení nové východní fronty, od Baltického do Černého moře.

Německé jednotky bez značnějšího odporu pokračovaly v obsazování Běloruska a částečně Velkoruska a brzy dosáhly Narvy, Pskova, Polocka, Orše a Mogileva.

Sovětská vláda musila pak 3. března přistoupit na mír za diktovaných podmínek, v němž musila uznat samostatnost Finska a Ukrajiny.

Německo-rakouská okupace měla též značný vliv na zvýšení protirevoluční činnosti v celém obsazeném území.

Vtržením Německa a Rakouska do Ukrajiny byla postavena sovětská vláda před velmi těžkým úkolem, sestavit z rozběhlých vojenských částí staré armády jakousi armádu, což se jí zvláště s počátku dosti dobře nedařilo.

Proti 29 pěším a 4½ jezdeckým divisím německých a rakouských, které měly celkem asi 250.000 lidí, měla sovětská vláda jen asi 15.000 bojovníků, roztržštěných ještě k tomu na ohromném prostranství Ukrajiny a Donecké oblasti. Proto též obsazení Ukrajiny bylo pro Němce a Rakušany ani ne tak bojem proti lidem, jako spíše otázkou zvládnutí ohromného prostoru okupovaného území. Nečetné kolony sovětských vojsk (Siversových a Sablinových), silně zeslabené a demoralisované, postupně vyklízely Ukrajinu a stahovaly se přes Doneckou pánev k přístavům Černého moře.

Ukrajina na pravém břehu Dněpru rychle přešla pod správu okupantů, kteří počínajíce nástup 18. února, vzali již 1. března Kijev (zde se též utkali v boji s prvky naší ruské legie).

5. března dosáhli Němci Čerkasy a Zolotonošů, ohrožující tyl sovětských vojsk Muravěvových v oděském rayonu tak, že se jen s velikými obtížemi mohla stáhnout na východ. Zároveň se postupem podél pobřeží Černého moře snažili okupanti odříznout ukrajinské sovětské síly od Velkoruska a od přístavů Černého moře, sehnat je do středu země a zničit.